1.5 KONFERENCE A SEMINÁŘE

Před rokem 1989 bylo velmi obtížné cestovat na odborné akce konané v zahraničí. O to více měla tuzemská odborná komunita snahu organizovat odborné akce (národní i mezinárodní) v Československu. Pokud to byla akce mezinárodní, pak bylo určitě přínosem, že jsme měli možnost konfrontovat naši odbornou činnost s činností zahraničních pracovišť. Akce národní obdobně sloužily jako platforma pro to, aby se tato informovanost a kontakty rozvíjely mezi pracovišti v rámci Československa. Plnily i jistou společenskou úlohu, přičemž aspekt seznamování se a navazování kontaktů byl velmi důležitý a nezanedbatelný.

V této kapitole se snažíme prezentovat podstatné informace o několika akcích, které jsme pravidelně navštěvovali a na jejichž organizaci jsme se podíleli. Považujeme je za reprezentativní, protože měly velmi solidní úroveň a byly navštěvovány typickými skupinami lidí – zatímco na SOFSEM např. jezdili ti z nás, kteří se odborně angažovali především v oblasti programového vybavení počítačů, seminář Diagnostika mikroprocesorů navštěvovali kolegové, kteří působili v oblasti technického vybavení počítačů. Velmi důležitými odbornými událostmi v našem profesionálním životě byly také akce organizované na severu Moravy, které se odborně zaměřovaly na oblast simulace a modelování. Pro komunitu pracovníků působících v oblasti analogových a hybridních počítačů měl naopak význam mezinárodní seminář MEDA.

SOFSEM[1]

Seminář SOFSEM vznikl na popud Jiřího Hořejše (vedoucí Katedry matematických strojů, Přírodovědecká fakulta UJEP) a Jozefa Grusky (Výzkumné výpočtové stredisko OSN v Bratislavě).
První SOFSEM 74 se uskutečnil v r. 1974 pod vedením J. Grusky ve Vysokých Tatrách. Tento seminář změnil kvalitativně organizaci podobných podniků v Československu a dal také podnět k podobně zaměřeným seminářům (např. MOP – Moderní programování, pořádané Univerzitou Karlovou, nebo LOP – Logické programování).

Od roku 1974 trávila každoročně více než stovka zainteresovaných dva týdny na osamělém místě, většinou v horském prostředí střídavě v Česku a na Slovensku, nerušena svými profesními povinnostmi (telefony atd.). Program semináře byl tvořen jednak bloky tří- až šestihodinových pečlivě připravených přednášek (tutoriálů), které byly založeny na vybraných teoretických tématech zkombinovaných s vlastní programátorskou praxí autorů, a částí tvořenou standardně koncipovanými recenzovanými konferenčními příspěvky. Charakteristickým rysem SOFSEMu bylo důsledné plánování programu a dodržování časového harmonogramu, přednášky samotné, plodné celodenní pracovní diskuse, vedené dokonce i v pozdních večerních hodinách a v noci, volná tribuna označovaná jako ANTISOFSEM – večer neomezených spontánních improvizací.
Na prvním SOFSEMu měl Jiří Hořejš přednášku o strukturovaném programování. Další přednášky SOFSEMu 74 připravovali lidé, kteří v dalších letech výrazně ovlivňovali vývoj informatiky

1 Některé části této kapitoly jsou převzaty z příspěvků J. Hořejše, J. Grusky, J. Brodského a J. Wiedermanna.

v Československu: Gruska, Duplínský: Optimalizace kódu v kompilátorech, Rajlich: Paralelní programování, Král: Semi top down syntaktická analýza, Koníček: Počítačová grafika, Růžička: LR metody syntaktické analýzy, Král: Některé problémy kompilace ALGOL 68, Hudec: Datové struktury v počítačové grafice, Mráz: Principy flexibilního programování, Brodský, Staudek: Řízení a přidělování prostředků v operačních systémech.

Výběr těchto příspěvků ukázal základní tematické zaměření semináře, na kterém se stavěla koncepce následujících ročníků.
Mezi zvané hosty patřili významní pracovníci z Československa, jako např. Jan Sokol, Štefan Zlatohlavý, Václav Račanský, Anton Klas, Anton Scheber a další. Na pozdějších SOFSEMech již

ZLEVA NAHOŘE J. Hořejš, H. Dupalová, I. Privara, Z. Botek, Z. Bouša, T. Havlát, dole J. Novotný, M. Křetínský, J. Staudek, H. Štefanová, J. Wiedermann

byl větší počet zahraničních účastníků, nejprve z východních socialistických zemí (V. N. Redko, V. K. Kasjanov, A. A. Romanovskij), pak několik vzácných hostů západních (M. Broy, W. Brauer). Od r. 1984 s novým vedením SOFSEMu (Jan Staudek, Michal Chytil, Jan Pavelka, Jiří Wiederman, Miroslav Benešovský, Branislav Rovan; od r. 1987 Jiří Zlatuška a později např. František Plášil a MMiroslav Bartošek) se SOFSEM výrazně změnil na vskutku mezinárodní událost. Významnou osobností SOFSEMu byl Dán Dines Bjørner, který dlouho všemožně podporoval kontakty mezi Československem a Západem. Dines měl pochopení pro politické, ekonomické i osobní problémy.

Po sametové revoluci 1989 se mnozí dřívější „SOFSEMisté" (např. Pavol Voda, Ivan Brůha, Václav Rajlich) vrátili z exilu a pokračovali ve své dřívější snaze pomoci obnovit renomé republiky i v informatice. SOFSEMu vždy předcházel miniSOFSEM, který se konal obvykle tři dny v dubnu téhož roku a na kterém programový výbor pečlivě připravoval odborný program s přednášejícími

a organizační výbor řešil organizační záležitosti s pracovníky hotelu (technika, přednáškový sál, stravování apod.). Počet účastníků se pohyboval od 110 do 150 dle kapacity zotavovny.

Úplný výčet míst konání v zotavovnách nebo hotelích zde nemůžeme uvést, víme však, že se konaly např. v těchto lokalitách: Magura, Ždiar, Malenovice, Bílý Kříž a Sulov, Jánské Lázně, Liptovský Ján, Devět Skal, Jasná, Vojenská zotavovna Měřín, Jablonná nad Vltavou. Některá místa konání se opakovala.

Z fakulty se semináře nejčastěji účastnili: Jan Staudek – dlouholetý předseda organizovaného a programového výboru, Petr Hanáček – člen organizovaného výboru a přednášející. Dále přednášející Tomáš Hruška, Miroslav Švéda, Jan Brodský, Václav Dvořák, Vladimír Drábek, Milan Češka, Lenka Motyčková, dále Milica Telecká, Petr Lampa a Bohumil Michal – aktivní účast, Zdeněk Bouša – člen organizovaného výboru, Helena Dupalová – členka organizovaného výboru a studenti. Semináře se SOFSEM se konají každoročně dodnes.

DIAGNOSTIKA MIKROPROCESORŮ

V letech 1979 až 1989 proběhlo deset seminářů Diagnostika mikroprocesorů. Tento seminář pořádala skupina odborníků v oboru diagnostiky číslicových obvodů a systémů, kterou založil

Sliezsky dom 1974

a po celou dobu vedl a inspiroval prof. Jan Hlavička. Seminář založil ještě jako zaměstnanec VÚMS, pokračoval v této aktivitě i jako zaměstnanec FEL ČVUT v Praze. Tento významný seminář přispěl výrazně k formování technicky zaměřené odborné komunity v Československu, ve které se vyskytovali jak odborníci z praxe, tak i akademičtí pracovníci. Díky tomu se na semináři objevovala témata, která pokrývala se širokým záběrem problematiku od výroby integrovaných obvodů, parametrické testování, elektrickou, logickou i systémovou úroveň včetně teoretických příspěvků a částečně i ekonomiku diagnostického testování. Jako nové téma se na semináři objevila i nová

problematika návrhu snadno testovatelných obvodů a prostředků pro jejich návrh i další aktuální témata, zaměřená například na programovatelná hradlová pole. Témata semináře byla postupně doplněna i problematikou návrhu bezpečných a odolných systémů a odrazil se zde i nástup osobních počítačů a celé této rychle se rozšiřující oblasti. Formy příspěvků byly rozmanité – přehledové referáty, krátká sdělení, publikování nových metod a přístupů i teoretické práce. Na semináři se objevovaly i průběžné výsledky, dosahované při vývoji číslicových počítačů ve výzkumných ústavech, jako VÚMS, ZPA, Tesla, Kancelářské stroje i dalších. Součástí semináře byla i jednání pracovní skupiny zabývající se názvoslovím v oboru diagnostiky a testování.

Stálými členy programového výboru byli Jan Hlavička (FEL ČVUT v Praze), Vladimír Drábek (FE VUT v Brně), Petr Golan (VÚMS Praha), Elena Gramatová (ÚTK SAV Bratislava), Jaroslav Zelený (VÚMS Praha) a Karel Vlček (VŠB Ostrava).

Zcela zákonitě přitáhl tento seminář i pozornost studentů doktorského studia, pro které pořádal prof. Hlavička v rámci semináře doktorandskou tematickou sekci. Současný seminář studentů doktorského studia PAD je přímým rozšířeným pokračováním této sekce.

Pozlovice 1985, vpravo prof. Hlavička

Seminář byl pořádán ve spolupráci vědeckotechnické společnosti ČSVTS s Elektrotechnickou fakultou ČVUT v Praze. Místem konání bylo převážně krásné prostředí Zvíkovského Podhradí, s několika výjimkami, jako byl Rožnov pod Radhoštěm a Pozlovice u Luhačovic. Tento seminář představuje významný příspěvek ke studiu, rozvoji a využívání číslicových počítačů v Československu.

SEVEROMORAVSKÉ SEMINÁŘE, MOSIS, ASIS

Severomoravské semináře se konaly každoročně od roku 1966 a se všemi je spjato jméno jejich hlavního organizátora J. Štefana z VŠB Ostrava (později VÚHŽ Dobrá a ještě později MARQ Ostrava). Semináře měly různé názvy: Analogové a hybridní počítače, Vybrané problémy simulačních modelů, Modelování a simulace a Simulace dynamických systémů. Od roku 1992 se tyto semináře nazývají MOSIS (MOdelování a SImulace Systémů, resp. MOdelling and SImulation of Systems) a probíhají v jarních měsících, od roku 1995 k nim přibyly semináře ASIS (Advanced SImulation of Systems), které se pořádají v podzimních měsících.

Nejčastěji se tyto semináře konaly v Hradci nad Moravicí a Rožnově pod Radhoštěm, místem jejich konání byl však i Krnov, Olomouc, Opava, Přerov, Sv. Hostýn, Valašské Meziříčí, Vranov u Brna, Zábřeh na Moravě – Zastávka a jednou dokonce i Brno.

Mezi „severomoravské" semináře se někdy počítají i semináře Matematické a experimentální metody na počítačích, které se pořádaly v létech 1974 až 1985 na Fačkovském sedle (SR) a v létech 1987 až 1990 ve Valticích.

Nejvýznamnějším obdobím všech zmíněných seminářů byla osmdesátá a devadesátá léta minulého století (v letech 1987 až 1989 se těchto seminářů mimo jiné zúčastňoval i pozdější předseda vlády ČR Miloš Zeman), v poslední době zájem o tyto semináře výrazně upadá.

Cílem severomoravských seminářů byla vzájemná výměna zkušeností v oblasti modelování a simulace spojitých a později i diskrétních a kombinovaných dynamických systémů. Semináře významně přispívaly k odbornému růstu účastníků a poskytovaly prostor i pro mladé pracovníky příslušných oborů. Tematicky pokrývaly jak teoretické principy, tak tematicky zaměřené případové studie, například agentově založené simulace, simulační modely počítačových sítí, lékařské a biologické simulace, modelování a simulace ve vzdělávání, Petriho sítě, simulační metody v průmyslovém a akademickém výzkumu, simulační nástroje apod.

Na práci v programových výborech seminářů MOSIS a ASIS se podílela řada pracovníků ÚIVT/FIT, zejména Zdena Rábová, Milan Češka, Petr Peringer a František Zbořil, jedním z hlavních organizátorů seminářů na Fačkovském sedle a ve Valticích byl Ivo Serba (tehdy INORGA Praha, pobočka Brno).

MEZINÁRODNÍ SEMINÁŘE MEDA

Mezinárodní semináře MEDA se konaly každoročně od roku 1963 do roku 1982, většinou v prostorách Ústředního kulturního domu dopravy a spojů v Praze. Jedinou výjimkou byl rok 1973, kdy se v Praze konala mezinárodní konference AICA, která měla podobné zaměření. Semináře MEDA pořádala nejprve Závodní pobočka ČVTS n. p. ARITMA 03 Praha-Vysočany, později se přidal Dům techniky ČVTS Praha společně s Komitétem pro aplikovanou kybernetiku. Zmíněný Dům techniky se pak od roku 1976 stal jediným pořadatelem těchto seminářů.

Původním cílem seminářů MEDA byla výměna zkušeností získaných s provozem a programováním analogových a hybridních počítačů a seznamování s technickými novinkami z oboru analogové a hybridní výpočetní techniky, které uváděl na trh závod ARITMA Praha. V pozvánce na 8. seminář, který byl zřejmě prvním, jehož se pracovníci katedry zúčastnili, se mimo jiné uvádí, že „předchozích sedmi seminářů se zúčastnilo více než 1 250 odborníků z deseti různých států, kteří vyslechli přes 100 odborných přednášek a řadu hodnotných diskusních příspěvků" – na tehdejší dobu to byly značné počty a svědčí o velikosti a významu seminářů MEDA (kromě účastníků z tehdejších socialistických států se seminářů zúčastňovali i odborníci z Belgie, Francie a NSR). Později bylo zaměření seminářů rozšířeno i na hybridní systémy a také na simulaci a modelování spojitých dynamických systémů.

Pravidelnými aktivními účastníky seminářů MEDA byli Jiří Kunovský a František Zbořil, několikrát na těchto seminářích vystoupili s příspěvky i Ivo Serba a Jaroslav Studenka.

Konference AICA 1973 (Association Internationale pour le Calcul Analogique), Obecní dům v Praze